

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
кафедра міжнародного права**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ**

Рівень вищої освіти	Третій (освітньо-науковий)
Галузь знань	D «Бізнес, адміністрування та право»
Спеціальність	D8 «Право»
Освітня програма	«Право»
Статус дисципліни	вибіркова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право», спеціальності D8 «Право», освітньо-наукової програми «Право».

Розробники: Фетько Ю.І., доцент, доктор філософії у галузі права, доцент кафедри міжнародного права

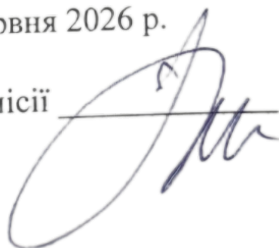
Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародного права

протокол № _____ від «_____» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри Ольга КОТЛЯР

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

протокол № 10 від «26» червня 2026 р.

Голова науково-методичної комісії Павло ЧЕРЕВКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки: 3	
Загальна кількість годин – 120	120	120
Кількість модулів – 2	Семестр: 1	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3,7 аудиторних – 48 самостійної роботи студента – 72		
	Лекції:	
	24	8
	Семінарські:	
	24	6
Вид підсумкового контролю: залік		
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	72	106

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування» є формування у здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти системних, поглиблених і методологічно орієнтованих знань щодо правової природи, системи джерел, принципів та змісту міжнародних і європейських стандартів місцевого самоврядування, механізмів їх імплементації у національне право, правових засад місцевої автономії, децентралізації, субсидіарності, багаторівневого врядування та партнерства, а також правового статусу, компетенції, організаційної, функціональної і фінансової самостійності органів місцевого самоврядування.

Вивчення дисципліни спрямоване на формування здатності здійснювати доктринальний, формально-юридичний, порівняльно-правовий та прикладний аналіз міжнародно-правових актів, актів Ради Європи, джерел права Європейського Союзу та законодавства України у сфері місцевого самоврядування; досліджувати механізми реалізації Європейської хартії місцевого самоврядування та інших європейських стандартів місцевої демократії; оцінювати відповідність національного законодавства і практики їх вимогам; аналізувати правові засади децентралізації, розмежування компетенції між органами публічної влади, державного нагляду, фінансової автономії, демократичної участі, доброчесності та захисту місцевої автономії.

Особлива увага приділяється правовим та інституційним засадам участі місцевого самоврядування у процесі європейської інтеграції України, регіональній політиці та політиці економічної, соціальної і територіальної згуртованості Європейського Союзу, реалізації принципів багаторівневого врядування і партнерства, виконанню вимог Розділу 22 *acquis* ЄС «Регіональна політика та координація структурних інструментів», міжнародному та європейському територіальному співробітництву, участі органів місцевого самоврядування у відновленні та розвитку територіальних громад, здійсненні публічних інвестицій і підготовці України до членства в Європейському Союзі.

Опанування дисципліни має забезпечити розвиток здатності виявляти та досліджувати проблеми правового регулювання місцевого самоврядування, здійснювати доктринальне тлумачення міжнародно-правових, європейських і національних правових норм, проводити порівняльний аналіз моделей і механізмів місцевого самоврядування, оцінювати правові та інституційні наслідки реформ, а також готувати науково обґрунтовані правові висновки, пропозиції та рекомендації щодо імплементації міжнародних і європейських стандартів, удосконалення законодавства України та розвитку місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції.

Відповідно до освітньо-наукової програми «Право», вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей.

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної, у тому числі дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність до утворення абстрактних понять і оперування ними, до критичної оцінки й переосмислення накопиченого досвіду (власного і чужого), та до рефлексування загальносуспільної та професійної діяльності.

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового світогляду, професійної етики та загального культурного кругозору.

ЗК05. Здатність з нових дослідницьких позицій формулювати належну методологічну базу власного наукового дослідження, усвідомлювати його актуальність, визначати мету та цілі, а також оцінювати його якість.

ЗК06. Здатність усно і письмово презентувати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами, глибоко розуміти іншомовні наукові та професійні тексти за напрямом досліджень.

ЗК07. Здатність працювати в міжнародному науковому просторі.

ЗК08. Уміння гнучко адаптовуватися до змінних професійних ситуацій, до новел у правовому регулюванні.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК01. Здатність планувати та виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у галузі права та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з права та суміжних галузей.

СК02. Здатність застосовувати методи правового і міждисциплінарного дослідження, виявляти їх евристичні можливості та межі, використовувати релевантний дослідницький інструментарій.

СК04. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру у сфері права та забезпечувати якість виконуваних досліджень; дотримання права інтелектуальної власності та стандартів академічної доброчесності.

СК05. Здатність моделювати оптимальні варіанти вирішення складних правових проблем, прогнозувати можливі наслідки їх реалізації.

СК06. Здатність здійснювати експертну діяльність у сфері права. Знання методологічних принципів та методів правового дослідження.

СК08. Здатність до формулювань юридичних конструкцій і перевірка їх адекватності шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових правових ідей.

СК09. Здатність до ведення діалогу й аргументування під час наукових і ділових дискусій, переговорів, судових дебатів, публічного виступу в судах та інших органах.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування» є вибіркоvim компонентом освітньо-наукової програми «Право» третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю D8 «Право» та, відповідно до структурно-логічної схеми освітньо-наукової програми, не потребує обов'язкового попереднього вивчення інших навчальних дисциплін.

Для ефективного опанування навчальної дисципліни здобувачам рекомендовано мати базові знання з теорії права, міжнародного публічного права, права Європейського Союзу, конституційного та адміністративного права, а також володіти навичками формально-юридичного, порівняльно-правового, системного та доктринального аналізу правових явищ, нормативно-правових актів, міжнародних договорів та інших джерел права.

Важливими передумовами для опанування дисципліни є також здатність працювати з науковою юридичною літературою, міжнародно-правовими актами, актами Ради Європи, джерелами права Європейського Союзу, законодавством України та офіційними документами міжнародних і європейських інституцій, критично оцінювати правову інформацію, здійснювати її систематизацію та інтерпретацію, а також формулювати аргументовані наукові й правові висновки.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-наукової програми «Право», вивчення навчальної дисципліни «Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Мати передові концептуальні та методологічні знання у сфері права і на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень, отримання нових знань та здійснення інновацій.	ПРН 01
Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми права державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у наукових публікаціях у провідних наукових виданнях.	ПРН 02
Застосовувати у фаховій діяльності знання та розуміння системи права, історії світової та української правової думки, сучасної правової доктрини, а також основних напрямів та провідних тенденцій у розвитку права.	ПРН 03
Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні аргументи, зокрема результати теоретичного аналізу, прикладних досліджень, наявні наукові джерела; аналізувати досліджувану проблему з урахуванням широкого правового та загальносоціального контекстів.	ПРН 04
Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з права та дотичних міждисциплінарних напрямів із використанням сучасного наукового інструментарію, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті передових концептуальних і методологічних знань щодо досліджуваної проблеми з дотриманням стандартів академічної та професійної етики.	ПРН 05
Розуміти загальні принципи та методи юридичної науки, а також методологію наукових досліджень, застосовувати їх у власних дослідженнях у сфері права та у викладацькій практиці.	ПРН 06
Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення, аналізу й збереження даних та інформації, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та складної структури, спеціалізовані програмне забезпечення, бази даних та інформаційні системи у науковій, викладацькій, правотворчій та правозастосовній діяльності.	ПРН07
Готувати правові висновки, пропозиції та рекомендації за результатами правового дослідження.	ПРН 10

Здійснювати доктринальне тлумачення норм національного, міжнародного та права Європейського Союзу, здійснювати порівняльний аналіз правових явищ та процесів у різних правових системах.	ПРН 11
--	---------------

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати та розуміти поняття, правову природу, систему джерел і класифікацію міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування; визначати співвідношення міжнародно-правового, європейського та національного регулювання у цій сфері; аналізувати роль Ради Європи, Європейського Союзу та інших європейських інституцій у формуванні й розвитку стандартів місцевої демократії.	ПРН01, ПРН03, ПРН11
Знати правову природу, зміст і механізми реалізації Європейської хартії місцевого самоврядування та інших міжнародно-правових актів у сфері місцевої демократії; вміти аналізувати принципи місцевої автономії, субсидіарності, повноти компетенції, організаційної та фінансової самостійності, адміністративного нагляду і судового захисту місцевого самоврядування.	ПРН01, ПРН03, ПРН11
Вміти здійснювати доктринальний, формально-юридичний, системний і порівняльно-правовий аналіз міжнародно-правових актів, актів Ради Європи, джерел права Європейського Союзу та законодавства України у сфері місцевого самоврядування, виявляти колізії, прогалини та проблеми правового регулювання.	ПРН04, ПРН05, ПРН06, ПРН11
Знати та вміти оцінювати міжнародні і європейські стандарти організаційної, функціональної та фінансової автономії місцевого самоврядування, принципи розмежування власних і делегованих повноважень, фінансового забезпечення, фінансового вирівнювання та відповідності ресурсів обсягу компетенції органів місцевого самоврядування.	ПРН01, ПРН03, ПРН11
Знати європейські правові стандарти участі громадян у здійсненні місцевого самоврядування, прозорості, підзвітності, доброчесності та електронної демократії; вміти аналізувати правові механізми публічних консультацій, громадських слухань, місцевих ініціатив, електронних петицій та інших форм участі жителів територіальних громад.	ПРН03, ПРН04, ПРН10, ПРН11
Вміти аналізувати правовий статус і компетенцію територіальних громад, органів та посадових осіб місцевого самоврядування, правові засади служби в органах місцевого самоврядування, надання публічних послуг, захисту прав людини на місцевому рівні та цифровізації місцевого врядування.	ПРН03, ПРН04, ПРН10, ПРН11

Знати правові та інституційні засади децентралізації і реформування місцевого самоврядування в Україні; вміти оцінювати відповідність національного законодавства міжнародним і європейським стандартам у частині розмежування компетенції, державного нагляду, фінансової автономії, судового захисту та функціонування місцевого самоврядування в умовах воєнного стану.	ПРН03, ПРН04, ПРН05, ПРН10, ПРН11
Знати правову природу багаторівневого врядування, принципів субсидіарності, пропорційності та партнерства; вміти аналізувати правові та інституційні механізми координації між органами публічної влади різних територіальних рівнів та представлення інтересів територіальних громад і регіонів.	ПРН01, ПРН03, ПРН04, ПРН11
Знати зміст і правове значення Розділу 22 <i>acquis</i> ЄС «Регіональна політика та координація структурних інструментів»; аналізувати правові та інституційні вимоги до програмування, управління, моніторингу, оцінювання, фінансового контролю й аудиту, а також роль органів місцевого самоврядування у підготовці України до участі в політиці згуртованості ЄС.	ПРН01, ПРН03, ПРН04, ПРН11
Знати правові засади політики економічної, соціальної і територіальної згуртованості Європейського Союзу та вміти аналізувати механізми інтегрованого територіального розвитку, стратегічного і просторового планування, смарт-спеціалізації, функціональних територій та участі органів місцевого самоврядування у формуванні й реалізації стратегій розвитку.	ПРН01, ПРН03, ПРН04, ПРН10, ПРН11
Знати міжнародні та європейські правові засади територіального і міжмуніципального співробітництва, правову природу транскордонного, транснаціонального та міжрегіонального співробітництва, програм Interreg, EGTC, єврорегіонів та муніципальних партнерств; вміти визначати межі компетенції органів місцевого самоврядування у сфері міжнародного територіального співробітництва.	ПРН01, ПРН03, ПРН04, ПРН10, ПРН11
Вміти аналізувати правові засади участі органів місцевого самоврядування у відновленні та розвитку територіальних громад, здійсненні публічних інвестицій, залученні фінансових ресурсів, міжнародної технічної допомоги та грантового фінансування, а також оцінювати вимоги щодо прозорості, контролю, аудиту та юридичної відповідальності у використанні публічних коштів.	ПРН04, ПРН05, ПРН10, ПРН11
Вміти працювати з офіційними правовими та інформаційними ресурсами Ради Європи, Європейського Союзу та України, здійснювати пошук, систематизацію, критичний аналіз і правову інтерпретацію міжнародно-правових актів, джерел права ЄС, моніторингових документів та національного законодавства у сфері місцевого самоврядування.	ПРН05, ПРН07, ПРН11
Вміти формулювати та обґрунтовувати наукові гіпотези, правові позиції та висновки щодо імплементації міжнародних і європейських стандартів місцевого самоврядування, використовувати сучасну правову доктрину й	ПРН02, ПРН04,

результати наукових досліджень, аргументувати власну позицію у науковій дискусії.	ПРН05, ПРН06
Вміти готувати правові висновки, аналітичні матеріали, пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законодавства України у сфері місцевого самоврядування, імплементації міжнародних і європейських стандартів, розвитку територіального співробітництва, реалізації політики згуртованості та підготовки органів місцевого самоврядування до участі у процесах європейської інтеграції України.	ПРН10, ПРН11
Вміти аналізувати правові та інституційні засади участі органів місцевого самоврядування у процесі європейської інтеграції України, виконанні acquis ЄС у межах їх компетенції, реалізації політики згуртованості, використанні фондів і програм ЄС та підготовці до майбутнього членства України в Європейському Союзі.	ПРН01, ПРН03, ПРН04, ПРН10, ПРН11

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: модульні контрольні роботи та залік. Підготовлені здобувачами освіти виступи та активність у дискусії на семінарському/практичному занятті занятті, вміння формулювати та відстоювати свою позицію та ін. Презентації, реферати, тези, есе та ін. (на вибір здобувача) їх виступи та активність у дискусії щодо їх представлення на семінарському/практичному занятті занятті.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: Підготовлені здобувачами вищої освіти виступи та активність у дискусії на семінарському/практичному занятті. Презентації, реферати, тези, есе та ін. (на вибір здобувача) їх виступи та активність у дискусії щодо їх представлення на семінарському/практичному занятті

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота (метод оцінювання: письмове або комп'ютерне тестування).

Форма підсумкового семестрового контролю: залік (усна відповідь).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	60	100
6	6	7	7	7	7		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12	60	100
6	6	7	7	7	7		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Кількість
Семінарське / практичне заняття	6	30	6	30
Модульна контрольна робота (у письмовому вигляді або комп'ютерне/письмове тестування)	1	60	1	60
Презентація, реферат, тези, есе та ін. (на вибір здобувача)	1	10	1	10
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Матеріал кожного модуля, який здобувачі вищої освіти повинні засвоїти протягом семестру, виноситься на одну з двох модульних контрольних робіт.

Модульна контрольна робота виконується у письмовій формі або у формі комп'ютерного/письмового тестування.

У разі виконання модульної контрольної роботи у письмовій формі здобувач вищої освіти відповідає на три теоретичні питання. Теоретичні питання є описово-аналітичними та передбачають наявність системних знань, умінь узагальнювати й логічно викладати програмний матеріал, здійснювати його правовий аналіз та обґрунтовувати власну позицію.

Кожне теоретичне питання оцінюється максимально у 20 балів: 20 балів – відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, повна, логічна та аргументована відповідь; можливі окремі несуттєві недоліки; 15 балів – добре засвоєння матеріалу з теми, відповідь у цілому правильна, але містить окремі помилки або неточності; 10 балів – задовільний рівень засвоєння матеріалу, відповідь містить значну кількість помилок або є недостатньо повною; 5 балів – мінімальний рівень засвоєння матеріалу, недостатній для отримання позитивної оцінки; 0 балів незадовільний рівень засвоєння матеріалу або відсутність відповіді.

У разі проведення модульної контрольної роботи у формі комп'ютерного або письмового тестування здобувач виконує 60 тестових завдань, кожна правильна відповідь на які оцінюється в 1 бал.

Сумарна максимальна кількість балів, що виставляється здобувачу вищої освіти за виконання всіх завдань однієї модульної контрольної роботи, становить 60 балів за умови правильного виконання всіх завдань. Невиконання модульної контрольної роботи оцінюється у 0 балів.

За виконання всіх видів поточної навчальної діяльності в межах модуля здобувач вищої освіти може отримати максимально 40 балів, з яких 30 балів – за роботу на семінарських/практичних заняттях та 10 балів – за виконання одного індивідуального завдання у формі презентації, реферату, тез, есе тощо на вибір здобувача.

Сумарна оцінка за модуль становить від 0 до 100 балів і виставляється у відомість модульного контролю. Модуль зараховується, якщо сумарна кількість балів становить не менше 60 балів та виконані всі види навчальної діяльності, передбачені відповідним модулем.

Здобувач вищої освіти, який не з'явився на модульну контрольну роботу або модульна оцінка якого становить від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти або перескласти модуль до початку підсумкового семестрового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

За результатами модульних контролів визначається підсумкова модульна оцінка. Залікова оцінка визначається залежно від рейтингового бала здобувача вищої освіти.

До складання заліку допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів.

Здобувач вищої освіти, підсумкова модульна оцінка якого становить від 0 до 34 балів, зобов'язаний підвищити її до початку підсумкового семестрового контролю у строки, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. В іншому випадку здобувач не допускається до складання заліку, у зв'язку з чим у нього виникає академічна заборгованість.

Здобувач вищої освіти може не складати залік, якщо він успішно пройшов усі модульні контролі, виконав передбачені робочою програмою види навчальної діяльності та його підсумкова модульна оцінка становить 60 і більше балів.

Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59 балів, складають залік обов'язково.

Здобувач вищої освіти, підсумкова модульна оцінка якого становить 60 і більше балів, має право складати залік з метою підвищення рейтингового бала. При цьому оцінка, отримана за результатами складання заліку, не може бути нижчою за підсумкову модульну оцінку, отриману за результатами модульних контролів упродовж семестру.

Залік проводиться в усній формі. На залік виносяться питання в обсязі навчального матеріалу, передбаченого робочою програмою навчальної дисципліни. Оцінювання результатів навчання на заліку здійснюється за 100-бальною шкалою. Підсумкова оцінка вноситься до відомості обліку успішності.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерій оцінювання підсумкового контролю з дисципліни

Оцінка відмінно (A) виставляється, коли здобувач вищої освіти дає абсолютно правильні відповіді на питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. Здобувач вищої освіти застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (B) виставляється здобувачеві вищої освіти, який повністю розкрив питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань

здобувач застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (C) виставляється здобувачеві вищої освіти, який повністю розкрив питання, але мають місце окремі неточності.

Оцінка задовільно (D) виставляється, коли здобувач розкрив питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. Здобувач вищої освіти припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка задовільно (E) виставляється, коли здобувач неповністю розкрив питання, відповідь містить суттєві помилки.

Оцінка незадовільно (FX) виставляється здобувачеві, який не розкрив питання. Як правило такий здобувач виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка незадовільно (F) виставляється здобувачеві, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити питання. Такий здобувач не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

За результатами контролю знань здобувачеві вищої освіти, дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре», та «задовільно». Здобувач має право підвищити оцінку, складаючи залік.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Міжнародні та європейські правові стандарти місцевого самоврядування

Тема 1. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: поняття, правова природа та система джерел.

Поняття та ознаки міжнародних і європейських стандартів місцевого самоврядування. Правова природа міжнародних та європейських стандартів у сфері місцевої демократії. Класифікація міжнародних і європейських стандартів місцевого самоврядування. Міжнародні договори, акти Ради Європи, джерела права Європейського Союзу, рекомендаційні акти та інші інструменти soft law. Співвідношення міжнародно-правового, європейського та національного регулювання місцевого самоврядування. Роль Ради Європи та Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи у формуванні, розвитку та моніторингу європейських стандартів місцевого самоврядування. Значення права та політик Європейського Союзу для розвитку принципів субсидіарності, партнерства, багаторівневого врядування, регіонального розвитку та економічної, соціальної і територіальної згуртованості. Роль Європейського комітету регіонів у представленні інтересів місцевих і регіональних влад у інституційній системі ЄС.

Тема 2. Європейська хартія місцевого самоврядування у системі міжнародно-правових стандартів місцевої демократії.

Історія прийняття, правова природа, структура та сфера застосування Європейської хартії місцевого самоврядування. Поняття місцевого самоврядування та місцевої автономії. Правове визнання принципу місцевого самоврядування у внутрішньому праві держав. Принцип субсидіарності. Обсяг повноважень органів місцевого самоврядування, принципи повноти та виключності їх компетенції у межах закону. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування. Організаційна автономія місцевого самоврядування. Умови здійснення повноважень на місцевому рівні. Зміна територіальних меж, у межах яких здійснюється місцеве самоврядування, та гарантії проведення попередніх консультацій із відповідними територіальними громадами. Адміністративний нагляд за діяльністю органів місцевого самоврядування: підстави, межі та принцип пропорційності. Право органів місцевого самоврядування на судовий захист для забезпечення вільного здійснення їхніх повноважень та дотримання принципів місцевого самоврядування. Механізм моніторингу виконання Європейської хартії місцевого самоврядування. Правове та практичне значення доповідей і рекомендацій Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи. Ратифікація, дія та імплементація положень Європейської хартії місцевого самоврядування в Україні.

Тема 3. Міжнародні та європейські стандарти організаційної, функціональної та фінансової автономії місцевого самоврядування.

Поняття та складові автономії місцевого самоврядування. Організаційна автономія органів місцевого самоврядування. Функціональна автономія та принцип повноти компетенції. Розмежування власних і делегованих повноважень. Правові гарантії матеріальної та фінансової самостійності місцевого самоврядування. Європейські стандарти фінансової автономії. Стаття 9 Європейської хартії місцевого самоврядування. Власні фінансові ресурси органів місцевого самоврядування. Місцеві податки і збори. Принцип відповідності фінансових ресурсів обсягу повноважень. Фінансове вирівнювання та міжбюджетні трансферти. Правові засади фінансової децентралізації. Гарантії достатності, передбачуваності та самостійності фінансового забезпечення місцевого самоврядування.

Тема 4. Європейські правові стандарти участі у здійсненні місцевого самоврядування, прозорості, підзвітності та доброчесності.

Право громадян на участь у справах місцевого самоврядування. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах місцевої влади. Представницькі, партисипативні та деліберативні форми місцевої демократії. Правове регулювання публічних консультацій, громадських слухань, місцевих ініціатив, електронних петицій та інших форм участі жителів територіальних громад. Правові засади застосування деліберативних механізмів та інших інструментів участі у формуванні і прийнятті рішень на місцевому рівні. Правові засади відкритого врядування, прозорості та підзвітності у діяльності органів місцевого самоврядування. Публічна етика, запобігання конфлікту інтересів і забезпечення доброчесності посадових осіб місцевого самоврядування. Цифрові форми участі та правові засади електронної демократії на місцевому рівні.

Тема 5. Правовий статус, компетенція та інституційні гарантії діяльності органів місцевого самоврядування відповідно до міжнародних та європейських стандартів.

Правовий статус територіальних громад та органів місцевого самоврядування. Представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування. Правовий статус посадових осіб місцевого самоврядування. Компетенція органів місцевого самоврядування та її розмежування з компетенцією органів державної влади й органів місцевого самоврядування інших територіальних рівнів. Правові засади служби в органах місцевого самоврядування. Інституційна, адміністративна та кадрова спроможність місцевого самоврядування. Міжнародні та європейські стандарти забезпечення якості, доступності та безперервності публічних послуг. Права людини на місцевому рівні та правозахисний підхід (human rights-based approach) у діяльності органів місцевого самоврядування. Правові засади цифровізації місцевого врядування, надання електронних публічних послуг, використання відкритих даних та захисту прав особи у цифровому середовищі.

Тема 6. Імплементация міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування у процесі децентралізації та реформування публічної влади в Україні.

Правова природа децентралізації публічної влади. Територіальна, адміністративна, функціональна та фінансова децентралізація. Конституційно-правові та законодавчі засади реформування місцевого самоврядування в Україні. Формування спроможних територіальних громад. Реформування адміністративно-територіального устрою. Розмежування повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування різних територіальних рівнів на засадах субсидіарності. Принцип правової визначеності у розмежуванні компетенції, недопущення дублювання повноважень та належне ресурсне забезпечення делегованих повноважень. Державний нагляд за законністю діяльності органів місцевого самоврядування, його підстави, межі та принцип пропорційності відповідно до європейських стандартів. Судовий захист місцевої автономії. Особливості правового регулювання місцевого самоврядування в умовах воєнного стану. Правові засади відновлення повноцінного цивільного демократичного врядування та подальшого реформування системи місцевого самоврядування в Україні.

Модуль 2. Правові засади функціонування та розвитку місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції, регіональної політики та територіального співробітництва

Тема 7. Багаторівневе врядування, субсидіарність і партнерство у системі європейського публічного врядування: правові та інституційні засади.

Поняття та правова природа багаторівневого врядування. Співвідношення багаторівневого врядування, децентралізації та місцевої автономії. Принципи субсидіарності, пропорційності та партнерства. Розмежування компетенції та координація здійснення повноважень між органами публічної влади різних територіальних рівнів. Правові та інституційні механізми представлення інтересів територіальних громад і регіонів у процесах формування та реалізації публічної політики. Правовий статус і роль асоціацій органів місцевого самоврядування у механізмах міжінституційного діалогу. Консультативні, координаційні та партнерські механізми взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Участь місцевих і регіональних органів публічної влади у формуванні й реалізації державної

політики та політик Європейського Союзу. Правове значення принципу партнерства у формуванні та реалізації регіональної політики і політики згуртованості ЄС.

Тема 8. Розділ 22 *acquis* ЄС «Регіональна політика та координація структурних інструментів»: правові та інституційні вимоги у процесі підготовки України до членства в ЄС.

Місце регіональної політики у системі *acquis* Європейського Союзу. Предмет і структура Розділу 22 переговорного процесу. Правові та інституційні засади управління структурними інструментами ЄС. Програмування, моніторинг, оцінювання, фінансове управління, контроль та аудит. Принцип спільного управління (*shared management*). Інституційна та адміністративна спроможність як умова реалізації політики згуртованості. Компетенція та роль органів публічної влади регіонального і місцевого рівнів у програмуванні, підготовці, реалізації, моніторингу та оцінюванні програм і проєктів. Правове та інституційне наближення України до вимог *acquis* ЄС у межах Розділу 22.

Тема 9. Правові засади та механізми участі органів місцевого самоврядування у регіональній політиці та політиці економічної, соціальної і територіальної згуртованості ЄС.

Договірно-правові засади економічної, соціальної і територіальної згуртованості Європейського Союзу. Правова природа, цілі та принципи політики згуртованості ЄС. Принципи партнерства та багаторівневого врядування. Правове регулювання Європейського фонду регіонального розвитку, Фонду згуртованості та інших фондів і інструментів політики згуртованості ЄС. Правові механізми інтегрованого територіального розвитку. Інтегровані територіальні інвестиції, місцевий розвиток, керований громадою (*community-led local development, CLLD*), та інші територіальні інструменти. Функціональні території та агломерації у системі територіального розвитку. Правові засади стратегічного і просторового планування регіонального та місцевого розвитку. Правові та інституційні засади застосування підходу смарт-спеціалізації у стратегічному плануванні регіонального розвитку. Співвідношення правових засад державної регіональної політики України та політики згуртованості Європейського Союзу. Компетенція та роль органів місцевого самоврядування у формуванні, реалізації, моніторингу та оцінюванні стратегій регіонального і місцевого розвитку.

Тема 10. Міжнародні та європейські правові засади територіального і міжмуніципального співробітництва органів місцевого самоврядування.

Право органів місцевого самоврядування на співробітництво та об'єднання. Правові засади міжмуніципального співробітництва. Міжнародно-правове регулювання територіального співробітництва. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво та додаткові протоколи до неї. Транскордонне, транснаціональне та міжрегіональне співробітництво. Європейське територіальне співробітництво як складова політики згуртованості Європейського Союзу. Програми *Interreg*. Європейські об'єднання територіального співробітництва: правова природа, суб'єктний склад, порядок створення, правосуб'єктність, компетенція та відповідальність. Єврорегіони та інші організаційно-правові форми територіального співробітництва. Муніципальні партнерства та мережеві форми співробітництва. Обсяг і межі компетенції органів місцевого самоврядування у сфері міжнародного територіального співробітництва. Співвідношення міжнародної діяльності органів місцевого самоврядування із зовнішньополітичною компетенцією держави.

Тема 11. Правове забезпечення участі органів місцевого самоврядування у процесах відбудови та відновлення територій, здійсненні публічних інвестицій і забезпеченні стійкості територіальних громад.

Компетенція органів місцевого самоврядування у сфері відновлення та розвитку територіальних громад. Правові засади стратегічного планування відновлення та розвитку територіальних громад. Публічні інвестиції та правові механізми підготовки і реалізації інвестиційних проєктів на місцевому рівні. Формування інвестиційних і проєктних портфелів. Правові засади фінансування відновлення та розвитку територіальних громад, джерела і форми залучення публічних та інших фінансових ресурсів. Міжнародна технічна допомога, грантове фінансування та інші механізми зовнішньої фінансової підтримки. Бюджетні та інвестиційні процедури у діяльності органів місцевого самоврядування. Правові вимоги щодо прозорості, підзвітності, фінансового контролю, аудиту та належного використання публічних коштів. Юридична відповідальність за порушення законодавства у сфері використання публічних та інвестиційних ресурсів. Стійкість територіальних громад як складова інституційної спроможності місцевого самоврядування. Особливості правового регулювання відновлення прифронтових, деокупованих та інших територій, що зазнали наслідків збройної агресії.

Тема 12. Правові та інституційні засади участі місцевого самоврядування України у процесі європейської інтеграції та підготовки до членства в Європейському Союзі.

Правові та інституційні засади участі органів місцевого самоврядування у процесі європейської інтеграції України. Значення *acquis* Європейського Союзу для правового регулювання діяльності органів місцевого самоврядування. Виконання євроінтеграційних зобов'язань органами місцевого самоврядування у межах їх компетенції. Місце та роль органів місцевого самоврядування у переговорному процесі щодо вступу України до Європейського Союзу. Взаємозв'язок Розділу 22 «Регіональна політика та координація структурних інструментів» із суміжними переговорними розділами у частині, що стосується компетенції та діяльності органів місцевого самоврядування. Правова, інституційна, фінансова, кадрова та адміністративна спроможність органів місцевого самоврядування до імплементації *acquis* ЄС та участі у реалізації політик Європейського Союзу. Правові та інституційні передумови участі органів місцевого самоврядування у політиці згуртованості та управлінні коштами фондів ЄС. Участь органів місцевого самоврядування у програмах Європейського Союзу, європейських мережах та муніципальних партнерствах. Правові та інституційні наслідки набуття Україною членства в Європейському Союзі для компетенції, функцій та діяльності органів місцевого самоврядування.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	семінари/практичні заняття	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр						
Модуль 1						
Модуль 1. Міжнародні та європейські правові стандарти місцевого самоврядування						
Тема 1. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: поняття, правова природа та система джерел	10	2	2			6
Тема 2. Європейська хартія місцевого самоврядування у системі міжнародно-правових стандартів місцевої демократії	10	2	2			6
Тема 3. Міжнародні та європейські стандарти організаційної, функціональної та фінансової автономії місцевого самоврядування	10	2	2			6
Тема 4. Європейські правові стандарти участі у здійсненні місцевого самоврядування, прозорості, підзвітності та доброчесності	10	2	2			6
Тема 5. Правовий статус, компетенція та інституційні гарантії діяльності органів місцевого самоврядування відповідно до міжнародних та європейських стандартів	10	2	2			6
Тема 6. Імплементация міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування у процесі децентралізації та реформування публічної влади в Україні	10	2	2			6
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	12	12			36
1-й семестр						
Модуль 2						

Модуль 2. Правові засади функціонування та розвитку місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції, регіональної політики та територіального співробітництва						
Тема 7. Багаторівневе врядування, субсидіарність і партнерство у системі європейського публічного врядування: правові та інституційні засади	10	2	2			6
Тема 8. Розділ 22 acquis ЄС «Регіональна політика та координація структурних інструментів»: правові та інституційні вимоги у процесі підготовки України до членства в ЄС	10	2	2			6
Тема 9. Правові засади та механізми участі органів місцевого самоврядування у регіональній політиці та політиці економічної, соціальної і територіальної згуртованості ЄС	10	2	2			6
Тема 10. Міжнародні та європейські правові засади територіального і міжмуніципального співробітництва органів місцевого самоврядування	10	2	2			6
Тема 11. Правове забезпечення участі органів місцевого самоврядування у процесах відбудови та відновлення територій, здійсненні публічних інвестицій і забезпеченні стійкості територіальних громад	10	2	2			6
Тема 12. Правові та інституційні засади участі місцевого самоврядування України у процесі європейської інтеграції та підготовки до членства в Європейському Союзі	10	2	2			6
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	12	12			36
Разом за семестр	120	24	24			72

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усь ого	у тому числі				
		лек ції	се мі на р сь кі /п р ак ти чні за ня тя	ла бо ра тор ні	ін ди ві ду аль на ро бо та	са мо сті йна ро бо та
1-й семестр						
Модуль 1						
Модуль 1. Міжнародні та європейські правові стандарти місцевого самоврядування						
Тема 1. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: поняття, правова природа та система джерел	10	2				8
Тема 2. Європейська хартія місцевого самоврядування у системі міжнародно-правових стандартів місцевої демократії	9					9
Тема 3. Міжнародні та європейські стандарти організаційної, функціональної та фінансової автономії місцевого самоврядування	9					9
Тема 4. Європейські правові стандарти участі у здійсненні місцевого самоврядування, прозорості, підзвітності та доброчесності	12	2	2			8
Тема 5. Правовий статус, компетенція та інституційні гарантії діяльності органів місцевого самоврядування відповідно до міжнародних та європейських стандартів	9					9
Тема 6. Імплементация міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування у процесі децентралізації та реформування публічної влади в Україні	11	2				9
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	6	2			52
1-й семестр						
Модуль 2						

Модуль 2. Правові засади функціонування та розвитку місцевого самоврядування в умовах європейської інтеграції, регіональної політики та територіального співробітництва						
Тема 7. Багаторівневе врядування, субсидіарність і партнерство у системі європейського публічного врядування: правові та інституційні засади	9					9
Тема 8. Розділ 22 <i>acquis</i> ЄС «Регіональна політика та координація структурних інструментів»: правові та інституційні вимоги у процесі підготовки України до членства в ЄС	9					9
Тема 9. Правові засади та механізми участі органів місцевого самоврядування у регіональній політиці та політиці економічної, соціальної і територіальної згуртованості ЄС	9					9
Тема 10. Міжнародні та європейські правові засади територіального і міжмуніципального співробітництва органів місцевого самоврядування	11		2			9
Тема 11. Правове забезпечення участі органів місцевого самоврядування у процесах відбудови та відновлення територій, здійсненні публічних інвестицій і забезпеченні стійкості територіальних громад	11	2				9
Тема 12. Правові та інституційні засади участі місцевого самоврядування України у процесі європейської інтеграції та підготовки до членства в Європейському Союзі	11		2			9
Модульна контрольна робота						
Разом за модуль	60	2	4			54
Разом за семестр	120	8	6			106
Разом за рік	120	8	6			106

6.3. Теми семінарських/практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: поняття, правова природа та система джерел	2	
2.	Тема 2. Європейська хартія місцевого самоврядування у системі міжнародно-правових стандартів місцевої демократії	2	
3.	Тема 3. Міжнародні та європейські стандарти організаційної, функціональної та фінансової автономії місцевого самоврядування	2	
4.	Тема 4. Європейські правові стандарти участі у здійсненні місцевого самоврядування, прозорості, підзвітності та доброчесності	2	2

5.	Тема 5. Правовий статус, компетенція та інституційні гарантії діяльності органів місцевого самоврядування відповідно до міжнародних та європейських стандартів	2	
6.	Тема 6. Імплементация міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування у процесі децентралізації та реформування публічної влади в Україні	2	
7.	Тема 7. Багаторівневе врядування, субсидіарність і партнерство у системі європейського публічного врядування: правові та інституційні засади	2	
8.	Тема 8. Розділ 22 acquis ЄС «Регіональна політика та координація структурних інструментів»: правові та інституційні вимоги у процесі підготовки України до членства в ЄС	2	
9.	Тема 9. Правові засади та механізми участі органів місцевого самоврядування у регіональній політиці та політиці економічної, соціальної і територіальної згуртованості ЄС	2	
10.	Тема 10. Міжнародні та європейські правові засади територіального і міжмуніципального співробітництва органів місцевого самоврядування	2	2
11.	Тема 11. Правове забезпечення участі органів місцевого самоврядування у процесах відбудови та відновлення територій, здійсненні публічних інвестицій і забезпеченні стійкості територіальних громад	2	
12.	Тема 12. Правові та інституційні засади участі місцевого самоврядування України у процесі європейської інтеграції та підготовки до членства в Європейському Союзі	2	2
Разом		24	6

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Тема 1. Міжнародні та європейські стандарти місцевого самоврядування: поняття, правова природа та система джерел. Поняття, ознаки та класифікація міжнародних і європейських стандартів місцевого самоврядування. Міжнародні договори, акти Ради Європи, джерела права Європейського Союзу, рекомендаційні акти та інструменти soft law. Співвідношення міжнародно-правового, європейського та національного регулювання місцевого самоврядування. Роль Ради Європи, Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи та Європейського комітету регіонів.	6	8

2.	Тема 2. Європейська хартія місцевого самоврядування у системі міжнародно-правових стандартів місцевої демократії. Правова природа, структура та сфера застосування Європейської хартії місцевого самоврядування. Поняття місцевої автономії. Принцип субсидіарності. Повнота та виключність компетенції. Адміністративний нагляд, судовий захист місцевого самоврядування. Моніторинг виконання Хартії та значення рекомендацій Конгресу місцевих і регіональних влад Ради Європи.	6	9
3.	Тема 3. Міжнародні та європейські стандарти організаційної, функціональної та фінансової автономії місцевого самоврядування. Організаційна і функціональна автономія. Власні та делеговані повноваження. Матеріальна та фінансова самостійність. Стаття 9 Європейської хартії місцевого самоврядування. Власні фінансові ресурси, місцеві податки і збори, фінансове вирівнювання та міжбюджетні трансферти.	6	9
4.	Тема 4. Європейські правові стандарти участі у здійсненні місцевого самоврядування, прозорості, підзвітності та доброчесності. Право громадян на участь у справах місцевого самоврядування. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування. Публічні консультації, громадські слухання, місцеві ініціативи, електронні петиції та деліберативні механізми. Відкрите врядування, прозорість, підзвітність, публічна етика, доброчесність та електронна демократія.	6	8
5.	Тема 5. Правовий статус, компетенція та інституційні гарантії діяльності органів місцевого самоврядування відповідно до міжнародних та європейських стандартів. Правовий статус територіальних громад, представницьких і виконавчих органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Розмежування компетенції. Служба в органах місцевого самоврядування. Інституційна, адміністративна та кадрова спроможність. Стандарти публічних послуг. Права людини на місцевому рівні. Цифровізація місцевого врядування.	6	9
6.	Тема 6. Імплементация міжнародних та європейських стандартів місцевого самоврядування у процесі децентралізації та реформування публічної влади в Україні. Правова природа децентралізації. Конституційно-правові та законодавчі засади реформування місцевого самоврядування. Формування спроможних територіальних громад. Реформування адміністративно-територіального устрою. Розмежування повноважень. Державний нагляд за законністю діяльності органів місцевого самоврядування. Судовий захист	6	9

	місцевої автономії. Особливості функціонування місцевого самоврядування в умовах воєнного стану.		
7.	Тема 7. Багаторівневе врядування, субсидіарність і партнерство у системі європейського публічного врядування: правові та інституційні засади. Поняття та правова природа багаторівневого врядування. Принципи субсидіарності, пропорційності та партнерства. Розмежування компетенції та координація здійснення повноважень між органами публічної влади різних територіальних рівнів. Асоціації органів місцевого самоврядування. Механізми міжінституційного діалогу.	6	9
8.	Тема 8. Розділ 22 <i>acquis</i> ЄС «Регіональна політика та координація структурних інструментів»: правові та інституційні вимоги у процесі підготовки України до членства в ЄС. Предмет і структура Розділу 22. Правові та інституційні засади управління структурними інструментами ЄС. Програмування, моніторинг, оцінювання, фінансове управління, контроль та аудит. Принцип спільного управління (<i>shared management</i>). Інституційна та адміністративна спроможність органів публічної влади.	6	9
9.	Тема 9. Правові засади та механізми участі органів місцевого самоврядування у регіональній політиці та політиці економічної, соціальної і територіальної згуртованості ЄС. Договірно-правові засади політики згуртованості ЄС. Європейський фонд регіонального розвитку, Фонд згуртованості та інші інструменти. Інтегровані територіальні інвестиції. Місцевий розвиток, керований громадою (CLLD). Функціональні території та агломерації. Смарт-спеціалізація. Стратегічне і просторове планування.	6	9
10.	Тема 10. Міжнародні та європейські правові засади територіального і міжмуніципального співробітництва органів місцевого самоврядування. Правові засади міжмуніципального та територіального співробітництва. Транскордонне, транснаціональне та міжрегіональне співробітництво. Європейське територіальне співробітництво. Програми <i>Interreg</i> . Європейські об'єднання територіального співробітництва (EGTC). Єврорегіони, муніципальні партнерства та мережеві форми співробітництва.	6	9
11.	Тема 11. Правове забезпечення участі органів місцевого самоврядування у процесах відбудови та відновлення територій, здійсненні публічних інвестицій і забезпеченні стійкості територіальних громад. Компетенція органів місцевого самоврядування у сфері відновлення та	6	9

	розвитку територіальних громад. Стратегічне планування. Публічні інвестиції та інвестиційні проекти. Джерела фінансування, міжнародна технічна допомога та грантові механізми. Фінансовий контроль, аудит, прозорість, підзвітність та юридична відповідальність. Особливості відновлення прифронтових і деокупованих територій.		
12.	Тема 12. Правові та інституційні засади участі місцевого самоврядування України у процесі європейської інтеграції та підготовки до членства в Європейському Союзі. Значення <i>acquis</i> ЄС для діяльності органів місцевого самоврядування. Виконання євроінтеграційних зобов'язань у межах їх компетенції. Роль органів місцевого самоврядування у переговорному процесі. Правова, інституційна, фінансова, кадрова та адміністративна спроможність до імплементації <i>acquis</i> ЄС. Участь у політиці згуртованості, фондах, програмах, європейських мережах і муніципальних партнерствах.	6	9
	Разом	72	106

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – персональні комп'ютери. Програмне забезпечення – пакет Microsoft Office, Google Meet, Moodle та ін.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Нормативно-правові акти

1. Європейська хартія місцевого самоврядування : міжнародний документ від 15.10.1985. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036#Text (дата звернення: 17.09.2026).
2. Додатковий протокол до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування : міжнародний документ від 16.11.2009. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_b49#Text (дата звернення: 17.09.2026).
3. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями : міжнародний документ від 21.05.1980. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106#Text (дата звернення: 17.09.2026).
4. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр#Text> (дата звернення: 17.09.2026).
5. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 17.09.2026).

6. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07.06.2001 № 2493-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2493-14#Text> (дата звернення: 17.09.2026).
7. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18#Text> (дата звернення: 17.09.2026).
8. Про засади державної регіональної політики : Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення: 17.09.2026).
9. Про міжнародне територіальне співробітництво України : Закон України від 24.04.2024 № 3668-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-20#Text> (дата звернення: 17.09.2026).
10. Про публічні консультації : Закон України від 20.06.2024 № 3841-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3841-20#Text> (дата звернення: 17.09.2026).
11. Договір про Європейський Союз (консолідована версія). *Official Journal of the European Union*. 2016. С 202. Р. 13–45. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/teu_2016/oj (дата звернення: 17.09.2026).
12. Договір про функціонування Європейського Союзу (консолідована версія). *Official Journal of the European Union*. 2016. С 202. Р. 47–200. URL: https://eur-lex.europa.eu/eli/treaty/tfeu_2016/oj (дата звернення: 17.09.2026).
13. Regulation (EU) 2021/1060 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 laying down common provisions on the European Regional Development Fund, the European Social Fund Plus, the Cohesion Fund, the Just Transition Fund and other funds. *Official Journal of the European Union*. 2021. L 231. P. 159–706. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj> (date of access: 17.09.2026).
14. Regulation (EU) 2021/1058 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 on the European Regional Development Fund and on the Cohesion Fund. *Official Journal of the European Union*. 2021. L 231. P. 60–93. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj> (date of access: 17.09.2026).
15. Regulation (EU) 2021/1059 of the European Parliament and of the Council of 24 June 2021 on specific provisions for the European territorial cooperation goal (Interreg) supported by the European Regional Development Fund and external financing instruments. *Official Journal of the European Union*. 2021. L 231. P. 94–158. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/1059/oj> (date of access: 17.09.2026).
16. Regulation (EC) No 1082/2006 of the European Parliament and of the Council of 5 July 2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC). *Official Journal of the European Union*. 2006. L 210. P. 19–24. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2006/1082/oj> (date of access: 17.09.2026).
17. Regulation (EU) No 1302/2013 of the European Parliament and of the Council of 17 December 2013 amending Regulation (EC) No 1082/2006 on a European grouping of territorial cooperation (EGTC) as regards the clarification, simplification and improvement of the establishment and functioning of such groupings. *Official Journal of the European Union*. 2013. L 347. P. 303–319. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2013/1302/oj> (date of access: 17.09.2026).

18. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : міжнародний документ від 27.06.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 17.09.2026).
19. Negotiating Framework for Ukraine. Council of the European Union. Brussels, 2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/hzmfw1ji/public-ad00009en24.pdf> (date of access: 17.09.2026).
20. First Accession Conference with Ukraine, 25 June 2024. General EU Position and Negotiating Framework. Council of the European Union. 2024. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-ministerial-meetings/2024/06/25/ukraine/> (date of access: 17.09.2026).
21. Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями : міжнародний документ від 09.11.1995, ETS № 159. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=159> (дата звернення: 17.09.2026).
22. Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями щодо міжтериторіального співробітництва : міжнародний документ від 05.05.1998, ETS № 169. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=169> (дата звернення: 17.09.2026).
23. Protocol No. 3 to the European Outline Convention on Transfrontier Co-operation between Territorial Communities or Authorities concerning Euroregional Co-operation Groupings (ECGs) : international treaty of 16.11.2009, CETS No. 206. URL: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treaty-num=206> (дата звернення: 17.09.2026).

Основна література

1. Європейські стандарти місцевого самоврядування та регіональна політика ЄС : навч. посіб. / М. М. Воронов, Ю. В. Градова, Л. М. Гришко та ін. ; за заг. ред. В. О. Серьогіна. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 244 с.
2. Конституційно-правові проблеми місцевого самоврядування та децентралізації публічної влади в Україні : монографія / Ю. С. Шемшученко, О. В. Скрипнюк, О. В. Батанов та ін. ; за ред. О. В. Батанова. Київ : Талком, 2021. 498 с. URL: <https://ccu.gov.ua/library/konstytuciyno-pravovi-problemy-miscevogo-samovryaduvannya-ta-decentralizaciyi-publichnoyi> (дата звернення: 17.09.2026).
3. Інститут місцевого самоврядування в Україні в умовах децентралізації : монографія / В. І. Андріяш, М. О. Багмет, С. М. Верба та ін. ; за заг. ред. О. Н. Євтушенка, В. М. Ємельянова. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2021. 206 с. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1282> (дата звернення: 17.09.2026).
4. Мішина Н. В., Степаненко С. В., Волкова Д. Є., Панасюк В. М., Сон С. С. Реформа децентралізації і розвиток громад : навч.-метод. посіб. Одеса : Фенікс, 2021. 107 с. URL: <https://hdl.handle.net/11300/26517> (дата звернення: 17.09.2026).

5. Батанов О. В. Децентралізація як міжнародний стандарт у конституційному праві. Часопис Київського університету права. 2021. № 3. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2021.10> (дата звернення: 17.09.2026).
6. Батанова Н. М. Політико-правові проблеми децентралізації влади в Україні в контексті європейського досвіду. Часопис Київського університету права. 2021. № 3. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.3.2021.13> (дата звернення: 17.09.2026).
7. Ярошенко А. Адміністративно-правовий статус органів місцевого самоврядування в контексті реформи децентралізації. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2021. Вип. 68. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.68.36> (дата звернення: 17.09.2026).
8. Трачук П., Тимчак В. Реалізація принципу децентралізації влади в Україні. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2022. Вип. 75. DOI: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.1.48> (дата звернення: 17.09.2026).
9. Голик Ю. Ю. Підзвітність органів місцевого самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні: теоретико-правові аспекти. Аналітично-порівняльне правознавство. 2022. № 5. С. 17–22. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/items/cdfb5aee-e030-4df7-a9e8-d392abf54cfb> (дата звернення: 17.09.2026).
10. Берч В. В., Віраг А. В. Конституційно-правові засади імплементації європейських стандартів місцевого самоврядування в Україні. Аналітично-порівняльне правознавство. 2026. № 3. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2026.03.1.16> (дата звернення: 17.09.2026).
11. European Charter of Local Self-Government and Explanatory Reports. Strasbourg : Council of Europe Publishing, 2010. 67 p. ISBN 978-92-871-6943-3. URL: <https://book.coe.int/en/congress-local-and-regional-action-series/4413-european-charter-of-local-self-government-and-explanatory-reports.html> (date of access: 17.09.2026).
12. Congress of Local and Regional Authorities. A Contemporary Commentary by the Congress on the Explanatory Report to the European Charter of Local Self-Government. CG-FORUM(2020)02-05. Strasbourg : Council of Europe, 2020. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/the-charter-how-it-works> (дата звернення: 17.09.2026).
13. OECD. Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance. OECD Multi-level Governance Studies. Paris : OECD Publishing, 2022. 338 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/63a6b479-en> (дата звернення: 17.09.2026).
14. OECD. Turning to Regions and Local Governments to Rebuild Ukraine. OECD Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine. Paris : OECD Publishing, 2022. DOI: <https://doi.org/10.1787/9510f490-en> (дата звернення: 17.09.2026).
15. Право Європейського Союзу : підручник / за ред. Р. А. Петрова. 11-те вид., змін. і допов. Харків : Право, 2024. 488 с.
16. Право Європейського Союзу: основи теорії : підручник / Т. М. Анакіна, Т. В. Комарова, О. Я. Трагнюк, І. В. Яковюк та ін. ; за заг. ред. І. В. Яковюка. Харків : Право, 2021. 360 с.

17. Schütze R. An Introduction to European Law. 4th ed. Oxford : Oxford University Press, 2023. 400 p.
18. Chalmers D., Davies G., Monti G., Heyvaert V. European Union Law: Text and Materials. 5th ed. Cambridge : Cambridge University Press, 2024. 1232 p.

Допоміжна література

1. Фетько Ю. І. Правові засади становлення та розвитку транскордонного та регіонального співробітництва між Україною та Європейським Союзом. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 2. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.02.194>. URL: <https://journal-app.uzhnu.edu.ua/article/view/328305> (дата звернення: 17.09.2026).
2. OECD. Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance. OECD Multi-level Governance Studies. Paris : OECD Publishing, 2022. 338 p. DOI: <https://doi.org/10.1787/63a6b479-en>. URL: https://www.oecd.org/en/publications/rebuilding-ukraine-by-reinforcing-regional-and-municipal-governance_63a6b479-en.html (дата звернення: 17.09.2026).
3. OECD. Turning to Regions and Local Governments to Rebuild Ukraine. OECD Policy Responses on the Impacts of the War in Ukraine. Paris : OECD Publishing, 2022. DOI: <https://doi.org/10.1787/9510f490-en>. URL: https://www.oecd.org/en/publications/2022/12/turning-to-regions-and-local-governments-to-rebuild-ukraine_0e2084e0.html (дата звернення: 17.09.2026).
4. Congress of Local and Regional Authorities. A Contemporary Commentary by the Congress on the Explanatory Report to the European Charter of Local Self-Government. Strasbourg : Council of Europe, 2020. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/the-charter-how-it-works> (дата звернення: 17.09.2026).
5. European Charter of Local Self-Government and Explanatory Report. Strasbourg : Council of Europe Publishing. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/european-charter-of-local-self-government> (дата звернення: 17.09.2026).
6. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. Monitoring of the European Charter of Local Self-Government. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/monitoring-the-european-charter-of-local-self-government> (дата звернення: 17.09.2026).
7. Council of Europe. Reference Framework for Regional Democracy. Strasbourg : Council of Europe, 2009. URL: <https://rm.coe.int/168071aa3e> (дата звернення: 17.09.2026).
8. Council of Europe. 12 Principles of Good Democratic Governance. URL: <https://www.coe.int/en/web/good-governance/12-principles> (дата звернення: 17.09.2026).
9. European Committee of the Regions. Charter for Multilevel Governance in Europe. Brussels : European Committee of the Regions. URL: <https://portal.cor.europa.eu/mlgcharter/Pages/MLG-charter.aspx> (дата звернення: 17.09.2026).

10. European Commission. Cohesion Policy 2021–2027. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en (дата звернення: 17.09.2026).
11. European Commission. European Regional Development Fund. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/funding/erdf_en (дата звернення: 17.09.2026).
12. European Commission. Integrated Territorial Development. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/themes/urban-development/integrated-territorial-development_en (дата звернення: 17.09.2026).
13. European Commission. Smart Specialisation Platform. URL: <https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/> (дата звернення: 17.09.2026).
14. European Commission. Interreg: European Territorial Cooperation. URL: <https://interreg.eu/> (дата звернення: 17.09.2026).
15. European Committee of the Regions. European Grouping of Territorial Cooperation – EGTC. URL: <https://portal.cor.europa.eu/egtc/Pages/welcome.aspx> (дата звернення: 17.09.2026).
16. OECD. Multi-level Governance Studies. Paris : OECD Publishing. URL: <https://www.oecd.org/regional/multi-level-governance/> (дата звернення: 17.09.2026).
17. OECD. Regional Development Policy in Ukraine. Матеріали щодо регіонального розвитку, багаторівневого врядування та інституційної спроможності субнаціональних органів влади. URL: <https://www.oecd.org/regional/> (дата звернення: 17.09.2026).
18. U-LEAD with Europe. Матеріали з питань місцевого самоврядування, децентралізації, муніципального управління та європейської інтеграції громад. URL: <https://u-lead.org.ua/> (дата звернення: 17.09.2026).
19. Децентралізація. Офіційний портал реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL: <https://decentralization.ua/> (дата звернення: 17.09.2026).
20. Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентові України. Офіційний вебсайт. URL: <https://www.congress.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2026).

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/> (дата звернення: 17.09.2026).
2. Congress of Local and Regional Authorities of the Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress> (дата звернення: 17.09.2026).
3. European Charter of Local Self-Government – Congress of Local and Regional Authorities. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/european-charter-of-local-self-government> (дата звернення: 17.09.2026). На ресурсі розміщено текст Хартії, пояснювальні та супровідні матеріали.
4. Monitoring of the European Charter of Local Self-Government – Congress of Local and Regional Authorities. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/monitoring-of-the-european-charter-of-local-self-government> (дата звернення: 17.09.2026). Ресурс містить матеріали щодо моніторингу виконання Хартії та відповідні документи Конгресу.
5. Monitoring and Election Observation Reports – Congress of Local and Regional Authorities. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/congress-reports> (дата звернення: 17.09.2026).

6. 12 Principles of Good Democratic Governance – Council of Europe. URL: <https://www.coe.int/en/web/congress/12-principles-of-good-governance> (дата звернення: 17.09.2026).
7. European Union – Official website of the European Union. URL: <https://european-union.europa.eu/> (дата звернення: 17.09.2026).
8. EUR-Lex – Access to European Union Law. URL: <https://eur-lex.europa.eu/> (дата звернення: 17.09.2026).
9. European Commission. URL: <https://commission.europa.eu/> (дата звернення: 17.09.2026).
10. European Commission – Regional and Urban Policy. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/ (дата звернення: 17.09.2026).
11. European Commission – Cohesion Policy 2021–2027. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/2021-2027_en (дата звернення: 17.09.2026).
12. Interreg – European Territorial Cooperation. URL: <https://interreg.eu/> (дата звернення: 17.09.2026). Європейське територіальне співробітництво є окремою ціллю політики згуртованості ЄС.
13. European Committee of the Regions. URL: <https://cor.europa.eu/> (дата звернення: 17.09.2026).
14. European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC) – European Committee of the Regions. URL: <https://portal.cor.europa.eu/egtc/> (дата звернення: 17.09.2026).
15. Charter for Multilevel Governance in Europe – European Committee of the Regions. URL: <https://portal.cor.europa.eu/mlgcharter/> (дата звернення: 17.09.2026).
16. European Commission – Enlargement and Eastern Neighbourhood. URL: <https://enlargement.ec.europa.eu/> (дата звернення: 17.09.2026).
17. Ukraine – EU Enlargement Policy. European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/ukraine_en (дата звернення: 17.09.2026).
18. Strategy and Reports – EU Enlargement Policy. European Commission. URL: https://enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/strategy-and-reports_en (дата звернення: 17.09.2026).
19. Євроінтеграційний портал України. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2026).
20. Вступ України до ЄС – Євроінтеграційний портал України. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/entrance/> (дата звернення: 17.09.2026).
21. Децентралізація – офіційний вебпортал реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. URL: <https://decentralization.ua/> (дата звернення: 17.09.2026).
22. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2026).
23. U-LEAD with Europe. URL: <https://u-lead.org.ua/> (дата звернення: 17.09.2026).
24. Конгрес місцевих та регіональних влад при Президентах України. URL: <https://www.congress.gov.ua/> (дата звернення: 17.09.2026).
25. OECD – Regional, Rural and Urban Development / Multi-level Governance. URL: <https://www.oecd.org/regional/> (дата звернення: 17.09.2026).

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20___ / 20___ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ___).
(потрібне підкреслити)

протокол № ___ від «___» _____ 20___ р. Завідувач кафедри _____
(підпис) (Прізвище ініціали)